

LỜI GIỚI THIỆU CỦA RAY BRADBURY

Tên tay bạn là cuốn sách tập hợp 17 truyện ngắn trác tuyệt. Bạn có thể, giống như tôi, nhìn vào tuyển tập này như người ta ngắm ngọc quý. Tôi nghĩ đó là ẩn dụ thích hợp bởi vài lí do. Trước hết, viết một truyện ngắn kiệt xuất không khác cắt và đánh bóng đá quý - cả hai công việc đều đòi hỏi con mắt sắc bén, kĩ thuật nhuần nhuyễn, và bàn tay tự tin. Thứ hai, đọc hợp tuyển này cũng giống như xem xét một viên ngọc thành phẩm với nhiều mặt: tùy thuộc vào cách bạn nâng niu và ngắm nhìn, bạn sẽ thấy nhiều bình diện khác nhau. Trong các truyện ngắn, mỗi bình diện ấy có thể phản chiếu cái chân lí riêng của nó về cuộc đời.

Tôi đã hình thành quan điểm ấy từ lâu. Khi mười tám tuổi, tôi thấy mình vừa rời trường trung học, nhưng lại thiếu vật lực để học lên đại học. Trong tình cảnh như thế, tôi đã thực hiện một điều rất khôn ngoan: quyết định tới thư viện và tự học. Rồi tôi đã làm thế. Tôi tới thư viện mỗi tuần ba ngày trong suốt mười năm và đã tốt nghiệp ở cái nơi toàn những chồng sách chất ngất và những lối đi tĩnh lặng ấy vào tuổi hai mươi tám.

Đâu đó trên đường đời, hoặc trong những năm ngồi thư viện hay sau đó, mỗi truyện trong tập sách này đã bước vào đời tôi và giúp tôi nhìn vào những bình diện nhất định của điều kiện nhân sinh. Tôi tin rằng việc đọc tuyển tập này sẽ là một phương tiện vừa giúp ta tự cải

thiện bản thân, lại vừa giúp ta khám phá về kẻ khác. Mỗi nhà văn - Twain, Hughes, và những người khác - đều giơ lên một mảnh cuộc đời của mình, đưa nó cho bạn, và bảo, “Cái này thì thế nào? Thời khắc này là về tình yêu, hoặc là sự nhận thức một sự kiện, và nó đây.”

Tôi không thể nhớ ra một truyện bất kì ở đây mà bảo rằng đây là truyện tôi siêu thích, nhưng nếu buộc phải làm vậy, chắc tôi sẽ chọn “Cúc đại đoá” của John Steinbeck. Tôi đọc câu chuyện về hoa và nỗi cô đơn này lần đầu khi tôi hai mươi một tuổi, và nó đã giúp tôi thấy được một cách rất khác để viết về một đề tài, và làm thế một cách khách quan. Truyện ngắn ấy cũng khiến tôi chọn và đọc tiểu thuyết kinh điển của Steinbeck, *Chùm nho phẫn nộ*, và giáo dục tôi thông qua cách viết thơ bằng văn xuôi, điều đã ảnh hưởng đến lối viết trong tuyển tập truyện của chính tôi, *Biên niên sử Sao Hỏa*.

Bạn sẽ tìm thấy trong hợp tuyển này những nhà văn đã đạt đến vinh quang chỉ nhờ một câu chuyện phi thường duy nhất. “Xổ số,” của Shirley Jackson, đem lại một cơn lũ những tán dương trên khắp nước Mỹ và cả bên ngoài nữa, vào cuối thập niên 1940, nhưng bà không bao giờ viết được thứ gì khác có thể thực sự sánh ngang nó. Bà chấp bút nhiều truyện và tiểu thuyết khác, nhưng “Xổ số” là tác phẩm duy nhất mà mãi mãi về sau vẫn cứ được nhắc đến bất cứ khi nào, bất cứ ở đâu người ta giới thiệu bà.

Một cây bút khác mà ta sẽ làm quen ở đây, đặc biệt nếu bạn ưa hài hước, chính là James Thurber. “Cuộc đời bí mật của Walter Mitty” đã trở thành nỗi ám ảnh của tôi khi tôi đang sống ở Ireland vào năm 1953, viết kịch bản cho phim *Moby Dick* của John Huston. Tôi chạy tới hiệu sách gần nhất và mua ngay 12 cuốn sách của Thurber bởi câu chuyện tưởng tượng này đã đánh thức trí tưởng tượng của tôi, khiến tôi muốn biết nhiều hơn nữa về toàn bộ hành trình sáng tác của ông.

Tôi muốn đặc biệt lưu ý đến một truyện nữa: “Con mèo đen” của Edgar Allan Poe. Tôi đọc câu chuyện đen tối này khi chín tuổi, và nó thay đổi cuộc đời tôi. Tôi tiến tới ngấu ngiến toàn bộ trước tác của

Poe, và lúc tôi bắt đầu con đường riêng làm một nhà văn trẻ khi đôi mươi, ông đã chỉ tôi hướng đi đúng đắn. Tất cả bạn bè đều bảo tôi đừng viết những truyện quái dị, nhưng Poe bảo tôi đừng nghe họ - hãy cứ tiến tới, và viết những truyện quái dị nhất có thể rồi cho chúng vào tập *Dị truyện*.

Đó là những truyện ngắn mà những bình diện của chúng tỏa sáng rực rỡ nhất với tôi. Mỗi tác giả ấy đã từng là người thầy của tôi vào lúc này hay lúc khác. Tôi tìm thấy ở tác phẩm của họ những bài học, sự can đảm, và chỉ dẫn nghề nghiệp. Và như thế, với tôi, họ đã trở thành không chỉ là tác giả, mà - theo một nghĩa nào đó - những người thân, những cô, dì, chú, bác, anh em, cha và mẹ.

Tôi có thể bàn luận về những truyện ngắn Mỹ tuyệt vời khác nữa - như “Một vụ việc trên cầu Lạch Cú” của Ambrose Bierce, “Hai tám chẵn” của Alice Walker, “Lúc chạng vạng” của Wallace Stegner. Nhưng tôi sẽ không làm thế. Thay vào đó tôi mở cánh cửa và mời bạn bước vào. Tôi chúc bạn tìm được một truyện mà rốt cục có thể trở nên tác phẩm bạn đặc biệt yêu mến hay truyền cho bạn cảm hứng - một trải nghiệm trong sự đọc và chân lí mà một ngày nào đó bạn có thể chia sẻ với người khác bên bàn ăn hay trên một chuyến bay.

Vậy, hãy thưởng thức những truyện ngắn này... cùng sự khai mở mà chúng mang đến cho ta.

RAY BRADBURY

Tháng Sáu, 2009

EDGAR ALLAN POE

Con mèo đen

Nhưng nếu ngày mai tôi chết,
hôm nay tôi sẽ trút cạn nỗi lòng.
Mục đích trên hết thầy của tôi là
bày ra trước mắt thiên hạ, rành
rành, súc tích, không lời bàn luận,
một chuỗi những sự kiện thuần
túy xảy ra trong gia đình. Kết quả
là, những sự kiện đó đã gây khiếp
đảm - đã tra tấn - đã hủy diệt tôi.

ối với câu chuyện điên rồ nhưng cũng chân thực bậc nhất mà tôi sắp sửa viết ra đây, tôi không trông chờ hay cầu cạnh được tin. Quả thực điên rồ nếu tôi mong đợi điều ấy, khi mà các giác quan của tôi cứ khước từ mọi dữ kiện của chính chúng. Ấy nhưng, tôi không hề điên - và rất chắc là tôi cũng không nằm mộng. Nhưng nếu ngày mai tôi chết, hôm nay tôi sẽ trút cạn nỗi lòng. Mục đích trên hết thảy của tôi là bày ra trước mắt thiên hạ, rành rành, súc tích, không lời bàn luận, một chuỗi những sự kiện thuần túy xảy ra trong gia đình. Kết quả là, những sự kiện đó đã gây khiếp đảm - đã tra tấn - đã hủy diệt tôi. Nhưng tôi sẽ không cố giải nghĩa chúng. Với tôi, chúng biểu hiện không gì ngoài Kinh Hoàng - với nhiều người, chúng dường như không đến mức *kì dị*. Có lẽ mai này, người ta sẽ tìm thấy một trí năng nào đó có thể khiến thứ hoang tưởng của tôi trở thành điều bình thường - một trí năng điềm tĩnh hơn, hợp lí hơn, và ít kích động hơn nhiều so với trí năng của tôi, thứ mà, trong những hoàn cảnh tôi sẽ trình bày với một nỗi khiếp đảm, chỉ thấy được một chuỗi liên tiếp thông thường của các nguyên nhân và kết quả rất hiển nhiên.

Từ tám bé, tôi đã được nhận xét là người có tính khí hiền lành, tốt bụng. Cái tâm nhạy cảm của tôi còn lộ đến mức khiến tôi thành trò giễu cho đồng bạn. Tôi đặc biệt triu mến các con vật, và cha mẹ tôi theo đó nuông chiều tôi bằng rất nhiều vật nuôi đủ loại. Tôi dành hầu hết thời gian của mình cho chúng, và tôi hạnh phúc nhất là những khi cho chúng ăn và vuốt ve chúng. Cái tính khí dị biệt này lớn lên cùng tôi, và ở tuổi trưởng thành, tôi tìm thấy ở nó một trong những nguồn vui tươi khuây khỏa chủ yếu. Với những người ấp ủ tình triu mến với một con chó khôn và trung thành, tôi chẳng cần mất công giải thích

cái bản chất, hay sức mãnh liệt của cảm giác thỏa lòng sinh ra từ đó. Có một cái gì đó ở trong tình yêu vô tư và quên mình của loài thú vật, nó chạm thẳng vào tim những kẻ thường thường có dịp kiểm thử cái tình bạn hèn mọn và sự chung thủy mỏng mảnh của *Con người*.

Tôi kết hôn sớm, và rất sung sướng thấy ở vợ tôi một tính khí chẳng phải là không tương hợp với tính khí của tôi. Thấy được niềm say mê của tôi với thú nuôi trong nhà, nàng không từ cơ hội nào để tìm lấy những con thuộc loại dễ thương nhất. Chúng tôi nuôi chim, cá vàng, một con chó xinh xẻo, thỏ, một con khỉ nhỏ, và *một con mèo*.

Con mèo ấy là một con vật xinh đẹp và to lớn khác thường, toàn thân đen tuyền, và khôn ngoan ở mức đáng kinh ngạc. Nói về trí khôn của nó, vợ tôi, người không hề vương chút dị đoan, vẫn thường bóng gió về một quan niệm phổ biến thời xưa, xem tất cả mèo đen là những phù thủy đội lốt.

Con mèo ấy là một con vật xinh đẹp và to lớn khác thường, toàn thân đen tuyền, và khôn ngoan ở mức đáng kinh ngạc. Nói về trí khôn của nó, vợ tôi, người không hề vương chút dị đoan, vẫn thường bóng gió về một quan niệm phổ biến thời xưa, xem tất cả mèo đen là những phù thủy đội lốt. Thế không phải là nàng từng tỏ ra *ngghiêm túc* về ý đấy - và tôi nhắc đến chuyện đó chỉ vì một lí do duy nhất là giờ đây tôi tình cờ nhớ đến.

Pluto - ấy là tên con mèo - là thú cưng và bạn chơi ưa thích của tôi. Tôi giành riêng lấy việc cho nó ăn, và nó bám chân tôi đến bất cứ đâu trong nhà. Thậm chí phải khó khăn lắm tôi mới có thể ngăn nó khỏi theo tôi ra phố.

Tình bạn của chúng tôi cứ theo cách ấy duy trì trong vài năm, trong suốt thời gian ấy tâm tính và khí chất của tôi - qua ngã làm đệ tử Lưu Linh - (tôi thấy then phải thú nhận điều này) đã chịu một sự biến đổi triệt để theo hướng tệ hại đi. Ngày qua ngày, tôi trở nên ỉ ề hơn, cáu kỉnh hơn, bất cần với cảm xúc của kẻ khác hơn. Tôi làm mình thấp hèn

đi mà dùng lời lẽ khiếm nhã với vợ mình. Sau một thời gian, tôi thậm chí còn hành xử thô bạo với nàng. Tất nhiên, những vật nuôi của tôi không tránh khỏi cảm thấy sự thay đổi trong tính khí chủ mình. Tôi không chỉ hờ hững, mà còn tệ bạc với chúng. Tuy nhiên, với Pluto, tôi vẫn giữ được chút lòng mến đủ ngăn tôi khỏi ngược đãi nó, trong khi tôi chẳng hề đắn đo lúc ngược đãi đám thỏ, con khỉ, hay thậm chí con chó, những lúc chúng bởi tình cờ hay bởi yêu mến mà tới chỗ tôi.

Nhưng cơn bệnh hoạn của tôi ngày một nặng - cái chất Cồn ấy mới đáng sợ làm sao! - và theo thời gian, đến cả Pluto, giờ đã có tuổi, thành ra cũng hơi dần dỗi - thậm chí cả Pluto cũng bắt đầu phải chịu ảnh hưởng từ tâm tính thất thường của tôi.

Một buổi tối, khi từ một chốn tụ bạ trong thành trở về nhà trong trạng thái ngất ngư, tôi tưởng rằng con mèo đang tránh mặt tôi. Tôi chộp lấy nó; rồi, trong cơn hoảng sợ trước sự hung bạo của tôi, nó dùng răng cắn vào tay tôi, gây ra một vết thương nhỏ. Cơn điên loạn của quỷ sứ tức thì chiếm hữu tôi. Tôi không tự chủ được nữa. Linh hồn tôi như thể lập tức rời khỏi cơ thể tôi, và một ác tâm còn hơn cả ma quỷ, được nuôi dưỡng bởi rượu, làm rộn từng thớ cơ trên người tôi. Tôi rút ra từ túi áo gi lê con dao bấm, xòe nó ra, tóm lấy cổ họng con thú khốn khổ, rồi khoan thai khoét lấy một con người của nó khỏi hốc mắt! Tôi nhục nhã, tôi như bị thiêu đốt, tôi rùng mình ớn lạnh, khi thuật lại hành động tàn ác đáng nguyên rủa này.

Khi lí trí trở lại cùng ban ngày - khi cơn truy lục đêm trước bốc hơi sau giấc ngủ - tôi thấy một tình cảm nửa kinh hoàng, nửa ăn năn, về tội ác mà tôi đã gây ra; nhưng cùng lắm nó chỉ là một cảm xúc mơ hồ, mỏng mảnh, và linh hồn tôi vẫn nguyên vẹn chẳng sút mẻ. Tôi lại lao mình vào cơn túy lúy, và chẳng mấy mà tôi đã nhận chìm trong rượu toàn bộ kí ức về hành động hôm qua.

Trong lúc ấy, con mèo lần lần bình phục. Cái hốc mắt bị khoét trông thật khủng khiếp, quả đúng như thế, nhưng nó không còn có vẻ gì là chịu đau đớn nữa. Nó lại đi quanh ngôi nhà như thường lệ, nhưng, cũng chẳng lạ, nó sẽ bỏ chạy trong cơn khiếp đảm cực độ khi tôi tiến lại. Tôi vẫn chưa mất hẳn tâm tính cũ, vẫn cảm thấy trước hết

nổi đau lòng vì thái độ ghê sợ rành rành này từ con vật từng có thời mến tôi đến thế. Nhưng cảm giác ấy chẳng mấy mà phải nhường chỗ cho cơn cău tiết. Và rồi, như thể đặt dấu chung quyết cho sự suy sụp

Suốt nhiều tháng dài tôi không thể thoát khỏi oan hồn của con mèo; và trong thời gian ấy, tinh thần tôi cảm thấy một tình cảm nửa vui, như thể ăn năn, nhưng mà lại không phải.

không thể thay đổi của tôi, cái tâm tính HIỂM ÁC đã xuất hiện. Triết học không chú ý đến cái tâm tính này. Nhưng với tôi, sự thể rằng linh hồn tôi tồn tại thì chắc chắn cũng ngang bằng sự thể là cái hiểm ác này là một trong những xung năng nguyên thủy nơi tim người - một trong những động lực, hoặc tình cảm chính yếu không thể chia nhỏ, chỉ hướng cho hành động của Con Người. Ai chẳng không từng, cả trăm lần, thấy mình thực hiện một hành động dè hèn hoặc xuẩn ngốc, bởi lí do duy nhất là hẳn biết mình *không* nên làm thế?

Chẳng phải chúng ta có một xu hướng bất diệt, bất chấp lương tri tốt vời nhất, là vi phạm thứ ta gọi là *Luật*, đơn thuần bởi ta hiểu nó chính là như thế? Cái tâm tính hiểm ác này đã tới, đem đến sự sụp đổ tối hậu của tôi. Đó là cái tha thiết khôn thấu của linh hồn muốn *khủy đảo chính nó* - muốn gây bạo lực phá hoại bản tính của chính nó - muốn làm điều trái bởi duy ý muốn làm điều trái - nó thúc bách tôi tiếp tục, và cuối cùng là làm cho trót điều tổn hại tôi đã gây ra với con thú vô tội.

Một buổi sáng, đương cơn máu lạnh, tôi trông thông lộng vào cổ nó rồi treo lên một cành cây; - vừa treo mà nước mắt tôi vừa giàn giụa, cùng niềm ân hận cay đắng nhất trong tim; - treo cổ nó bởi tôi biết nó đã yêu tôi, và bởi tôi cảm thấy nó chẳng hề gây ra điều gì làm tôi bức bối; - treo cổ nó bởi tôi biết rằng khi làm thế tôi đang gây tội - một đại tội sẽ gây họa cho linh hồn bất tử của tôi đến nỗi sẽ đặt nó - nếu điều này là khả dĩ - thậm chí ra ngoài lòng từ bi vô hạn của Chúa Từ Bi Nhất và Khủng Khiếp Nhất.